

Секція 1. ОБЛІК І ФІНАНСИ

УДК 658.153

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

О.О. Горошанська, Л.М. Маккі

Проведено критичний аналіз існуючих визначень поняття «фінансовий потенціал підприємства». За результатами систематизації існуючих точок зору науковців щодо суті цієї економічної категорії виділено три підходи до трактування фінансового потенціалу підприємства, зокрема: ресурсний підхід як сукупність можливостей підприємства та комплексний підхід. Запропоновано авторське визначення фінансового потенціалу підприємства, яке враховує розглянуті у статті його сутнісні характеристики.

Ключові слова: фінансовий потенціал підприємства, фінансові ресурси.

ФІНАНСОВЫЙ ПОТЕНЦИАЛ ПРЕДПРИЯТИЯ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Е.А. Горошанская, Л.М. Макки

Проведен критический анализ существующих определений понятия «финансовый потенциал предприятия». По результатам систематизации разных точек зрения ученых на сущность данной экономической категории выделены три подхода к трактовке финансового потенциала предприятия, в частности: ресурсный подход, как совокупность возможностей предприятия и комплексный подход. Предложено авторское определение финансового потенциала предприятия, которое учитывает рассмотренные в статье его сущностные характеристики.

Ключевые слова: финансовый потенциал предприятия, финансовые ресурсы.

ENTERPRISE'S FINANCIAL POTENTIAL: THEORETICAL ASPECTS

E. Goroshanskaya, L. Makki

Under conditions of constant changes of the internal and external environment of economic entities functioning the potential and intensity of their further development are determined by the volume and structure of financial potential.

Research paper conducted critical analysis of scientific literature proved the existence of scientists' different points of view on the essence of the "enterprise's financial potential" concept, the systematization of which allowed distinguishing of three approaches (resource approach as a combination of possibilities and complex approach). Resource-based approach representatives consider that financial potential is a set of financial resources which are not only used at certain time period, but also those which remain inactive, but can be mobilized at any moment. The other group includes the scientists who put forward the company's ability to attract additional financial resources, which can be realized under effective management. The properties of financial resources and the enterprise's possibilities of their increasing are emphasized by the definitions of complex approach of financial potential essence. According to the author's views the enterprise's financial potential is its ability to accumulate the necessary amount of financial resources and to use them effectively in the process of interaction with other components of the enterprise's potential and external environment for achieving sustainable development. It is proved that enterprise's financial potential is characterized by such features as structure, integrity, dynamism, connection with the external environment, hierarchy, development ability, synergy, adaptability and target subordination. It is proposed to mark out such components as available enterprise's financial resources, enterprise's ability to increase of financial resources volume, reserves for improving the efficiency of activities through rational use and effective management of financial resources with taking into account the author's definition of the enterprise's financial potential essence.

Keywords: *financial potential of enterprise, financial resources.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах постійних змін внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування господарюючих суб'єктів можливості й інтенсивність їх подальшого розвитку визначаються обсягом і структурою фінансового потенціалу. Динаміка коливань параметрів фінансового потенціалу дозволяє виявити негативні тенденції, що несуть загрозу функціонуванню підприємства, та розробити стратегію його подальшого розвитку з урахуванням усіх наявних і можливо залучених фінансових ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання суті фінансового потенціалу підприємства знайшли відображення в публікаціях багатьох дослідників, зокрема Г. Корнійчук, Е. Гудзь, Ю. Селиванової, А. Костирка, О. Веретенникової, Н. Гнип, П. Стецюка, Г. Ситник, В. Шкромиди, Т. Трусової, Г. Кучер, Н. Левченко, І. Саух, Л. Сухової та ін. Утім серед науковців відсутній єдиний підхід до визначення цього поняття, питання суті фінансового потенціалу залишається дискусійним і потребує подальшого дослідження.

Метою статті є узагальнення наукових підходів до визначення суті поняття «фінансовий потенціал підприємства», надання авторського визначення цієї економічної категорії з урахуванням її сутнісних характеристик.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансовий потенціал підприємства – потужний важіль оперативного та стратегічного впливу на виробничо-господарську діяльність та економічний розвиток підприємства. Категорія «фінансовий потенціал» тісно пов'язана не лише з поняттями «фінансові ресурси» та «фінансові активи», але й з іншими фінансовими термінами, таким як «фінансова спроможність», «фінансовий стан», «фінансова стійкість», «фінансові потоки» та «фінансові резерви».

Аналіз наукової літератури довів існування різних точок зору науковців на суть поняття «фінансовий потенціал підприємства» (табл.).

Таблиця

Дефініції поняття «фінансовий потенціал підприємства»

Автор	Визначення
<i>Фінансовий потенціал як сукупність фінансових ресурсів</i>	
Гудзь Ю.Ф. [1, с. 90]	фінансові ресурси, з приводу яких виникають відносини на підприємстві з метою досягнення його ефективного функціонування (високих показників, ліквідності, прибутковості, платоспроможності, стійкості та інших фінансових показників)
Трусова Т.В. [2, с. 394]	сукупність фінансових ресурсів, здатних виконувати дії з мобілізації фінансових можливостей суб'єкта господарювання для забезпечення умов його функціонування
Кузенко Т.Б., Сабліна Н.В. [3, с. 125]	забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами, необхідними для ведення виробничо-господарської діяльності з урахуванням стратегічних перспектив, а також забезпеченість власним капіталом в обсязі, необхідному для ліквідності та фінансової стійкості
<i>Фінансовий потенціал як сукупність можливостей підприємства</i>	
Корнійчук Г.В. [4, с. 74]	досить складна й багатопланова економічна категорія, яка є сукупністю об'єктивних передумов (можливостей) для залучення такого обсягу фінансових ресурсів, який у конкретних організаційно-економічних і фінансових умовах підприємство спроможне відшкодувати в повному обсязі за рахунок чистих грошових потоків від його виробничих та інвестиційних програм, для реалізації яких залучаються ці фінансові ресурси

Продовження табл.

Бова В.А., Хринюк О.С. [5]	сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва відповідно до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства
Левченко Н.М. [6, с. 116]	сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю й організацією використання фінансових ресурсів та організаційних механізмів, спрямованих на забезпечення економічного розвитку підприємства на перспективу
Сухова Л.Ф. [7, с. 116]	здатність підприємства здійснювати фінансову роботу з акумуляції, віддачі, витрачання фінансових ресурсів за рахунок свого становища (фінансового, економічного, територіального та ін.) щодо інших підприємств, а також за рахунок будь-яких інших властивостей самої фінансової системи конкретного підприємства
<i>Фінансовий потенціал як сукупність фінансових ресурсів і можливостей підприємства</i>	
Костирко А.Г. [8, с. 6]	сукупність наявних фінансових ресурсів і можливостей підприємства щодо їхнього подальшого нарощування шляхом своєчасної адаптації до зовнішніх і внутрішніх змін з урахуванням галузевих особливостей, рівня ділової активності, інвестиційної привабливості за умови забезпечення фінансової безпеки
Маслак О.І. [9, с. 125]	сукупність фінансових ресурсів і можливостей підприємства, які дають змогу забезпечити визначений стратегічний напрям розвитку підприємства
Курінна О.В. [10, с. 163]	сукупність наявних та потенційних ресурсів і можливостей, що можуть бути мобілізовані для досягнення стратегічних і тактичних організаційних цілей

Із метою систематизації існуючих визначень фінансового потенціалу підприємства дослідники виділяють різні підходи до трактування цієї економічної категорії. Так, Т.Ю. Назарова відзначає

існування 4 сутнісних характеристик фінансового потенціалу: ресурсну, функціональну, комплексну та ту, що ґрунтується на ефективності фінансових результатів [11, с. 35]. В.Г. Борнос розмежувала ресурсний, комбінований та екстремальний підходи, а також підхід з позиції здатності [12, с. 111]. Ми, враховуючи ключові характеристики фінансового потенціалу підприємства, розділяємо думку Н.В. Трусової, яка акцентує увагу на трьох підходах: ресурсному, з позиції здатності (можливості) та комплексному [2, с. 27].

Відповідно до ресурсного підходу, значна кількість дослідників [1–3] фінансовим потенціалом вважає сукупність фінансових ресурсів, які не тільки використовуються у певний момент часу, а й ті, які залишаються незадіяними, але в будь-який момент можуть бути мобілізованими. На наш погляд фінансові ресурси лише створюють умови для нормального процесу виробництва та його постійного зростання, що визначає конкурентоспроможність підприємства.

Прихильники іншого підходу [4–7] при визначенні суті поняття «фінансовий потенціал підприємства» на перший план висувають можливості підприємства щодо додаткового залучення фінансових ресурсів, які можуть бути реалізовані за умови ефективного управління.

У дефініціях комплексного підходу до суті фінансового потенціалу [8–10] акцентується увага на властивостях фінансових ресурсів і можливостях підприємства щодо їх нарощення. Але домінуючою ознакою суті фінансового потенціалу в цьому підході є фінансові ресурси.

Будучи прихильниками комплексного підходу, суть категорії «фінансовий потенціал підприємства» пропонуємо розглядати з урахуванням таких аспектів:

- наявні фінансові ресурси є лише складовою фінансового потенціалу, поряд із якою слід враховувати приховані резерви, пов'язані з ефективністю використання фінансових ресурсів;

- фінансовий потенціал досить динамічна характеристика, яка є підсумком діяльності за певний період і одночасно можливістю подальшого розвитку;

- ступінь використання фінансових можливостей підприємства визначається ефективністю управління як його фінансовими ресурсами, так й іншими видами ресурсів;

- фінансовий потенціал як елемент загального потенціалу підприємства визначається ефективністю використання трудового, виробничого та інтелектуального потенціалів;

– виступаючи джерелом створення конкурентних переваг, фінансовий потенціал забезпечує досягнення тактичних і стратегічних цілей підприємства.

Отже, під фінансовим потенціалом підприємства слід розуміти сукупність можливостей акумулювати достатній для покриття майбутніх фінансових потреб обсяг фінансових ресурсів, ефективне формування, розподіл і використання яких сприятимуть підвищенню результативності діяльності, посиленню фінансової безпеки підприємства. На відміну від поняття «фінансовий стан підприємства», під яким розуміють розміщення, власність і використання фінансових ресурсів, а також їх достатність на фіксований момент часу, поняття «фінансовий потенціал підприємства» об'єднує як явні, так і потенційні фінансові можливості, які забезпечують майбутні результати.

Вважаємо, що запропоноване визначення фінансового потенціалу підприємства враховує всі його сутнісні характеристики, зокрема: структурність, цілісність, динамічність, зв'язок із зовнішнім середовищем, ієрархічність, здатність до розвитку, синергічність, адаптивність, цільову підпорядкованість (рис.).

Структурність фінансового потенціалу пояснюється наявністю структурних компонентів, їх взаємозв'язків.

Цілісність фінансового потенціалу обумовлена наявністю тісного взаємозв'язку між його складовими елементами, кожен із яких здійснює свій внесок у розвиток потенціалу підприємства.

Динамічність фінансового потенціалу пов'язана з постійними змінами рівня потенціалу в часі.

Ієрархічність фінансового потенціалу означає, що кожен його компонент можна розглядати як підсистему ширшої глобальної системи (наприклад, сукупного потенціалу підприємств, фінансового потенціалу регіону тощо).

Здатність до розвитку означає, що фінансовий потенціал підприємств повинен бути спроможним розвиватися.

Джерелами розвитку фінансового потенціалу можуть бути: зростання інвестиційної активності; розширення каналів реалізації продукції тощо.

Синергічність фінансового потенціалу полягає в одержанні синергетичного ефекту за різних комбінацій його складових.

Адаптивність фінансового потенціалу обумовлена здатністю до адаптації під впливом факторів зовнішнього середовища.

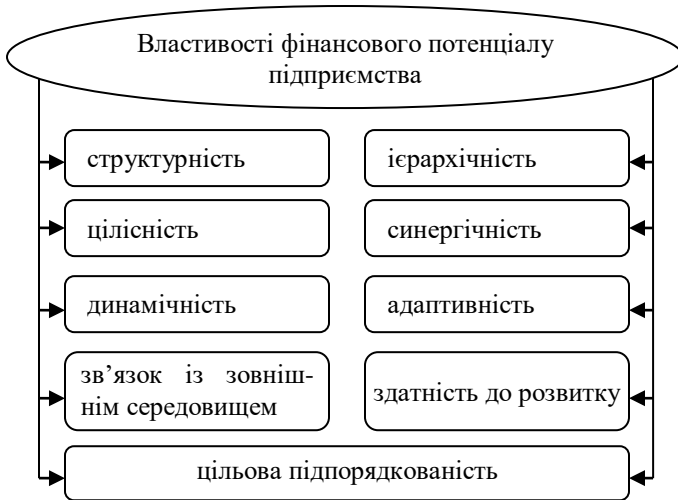

Рис. Властивості фінансового потенціалу підприємства

Ураховуючи авторське визначення суті фінансового потенціалу підприємства, у його складі пропонується виокремлювати:

– наявні фінансові ресурси підприємства, тобто кошти, залучені в господарський оборот підприємства з різних джерел з метою отримання економічних вигод а також використовуються для забезпечення поточної та інвестиційної діяльності;

– зовнішні можливості підприємства щодо нарощення обсягу фінансових ресурсів;

– внутрішні резерви підвищення ефективності діяльності, пов'язані з формуванням і використанням фінансових ресурсів.

Співвідношення складових фінансового потенціалу не є статичним, воно трансформується під впливом зовнішнього середовища та внаслідок прийнятих управлінських рішень.

Висновки. Отже, фінансовий потенціал підприємства є складною і неоднозначною в плані змістової інтерпретації економічною категорією. В економічній літературі він переважно розглядається в межах ресурсного, комплексного підходів і з позиції здатності (можливості). Визначаючи фінансовий потенціал як сукупність явних і потенційних можливостей акумулювати достатній для покриття майбутніх фінансових потреб обсяг фінансових ресурсів, у його складі запропоновано виокремлювати наявні фінансові ресурси, зовнішні можливості підприємства щодо нарощення їх обсягу та внутрішні резерви підвищення ефективності діяльності, пов'язані з

формуванням і використанням фінансових ресурсів. При формуванні фінансового потенціалу підприємства слід урахувати його властивості (структурність, цілісність, динамічність, зв'язок із зовнішнім середовищем, ієрархічність, здатність до розвитку, синергічність, адаптивність, цільова підпорядкованість). Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою методичного підходу до оцінювання фінансового потенціалу підприємства.

Список джерел інформації / References

1. Гудзь Ю. Ф. Фінансовий потенціал переробних підприємств АПК та методи оцінки / Ю. Ф. Гудзь // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. – 2015. – Вип. 11 (2). – С. 89–93.

Gudz, Y.F. (2015), “The financial potential of processing agricultural enterprises and the methods of evaluation” [“Finansovy`i potencial pererobny`kh pidpry`yemstv APK ta metody` ocinky”], *Scientific Herald of Kherson State University series: Economics Sciences*, Iss. 11 (2), pp. 89–93.

2. Трусова Н. В. Формування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств : теорія, методологія [Електронний ресурс] : дис. ... д-ра екон. наук, спец. : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Трусова Н. В. – Дніпропетровськ : ДДАЕУ, 2015. – 501 с. – Режим доступу : http://www.iae.org.ua/images/iae/vchena_rada_02/2016/2016.02.03_trusova_dis.pdf

Trusova, N.V. (2015), *Formation financial potential for agricultural enterprises: theory, methodology: dissertation* [Finansovy Formuvannya finansovogo potencialu sil`s kogospodars`ky`x pidpry`yemstv: teoriya, metodologiya : dis. ... kand. ekon. nauk], Dnipropetrovsk, 501 p.

3. Кузенко Т. Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 123–130.

Kuzenko, T.B., Sablina, N.V. (2015), “Methodical approaches to enterprise financial potential management” [“Metody`chni pidkhody` do upravlinnya finansovy`m potencialom pidpry`yemstva”], *Actual problems of economics*, No. 4, pp. 123–130.

4. Корнійчук Г. В. Структурні компоненти фінансового потенціалу агроформувань / Г. В. Корнійчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – 2017. – Вип. 11. – С. 73–77.

Korniichuk, G.V. (2017), “Structural components of agricultural enterprises financial capacity” [“Strukturni komponenty` finansovogo potencialu agroformuvan`”], *Scientific Bulletin of the Uzhgorod National University. Series: International economic relations and the world economy*, Iss. 11, pp. 73–77.

5. Бова В. А. Сутність фінансового потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / В. А. Бова, О. С. Христюк. – Режим доступу : ape.fmm.kpi.ua/article/download/102585/97661

Bova, V.A., Khryniuk, O.S. (2017), “The essence of the financial potential of the enterprise” [“Sutnist` finansovogo potencialu pidpry`yemstva”], available at: ape.fmm.kpi.ua/article/download/102585/97661

6. Левченко Н. М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики / Н. М. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 2. – С. 114–117.

Levchenko, N.M. (2012), “Financial potential of the enterprise: the essence and approaches to diagnostics” [“Fіnansoviy`i potencial pidpry`emstva: sutnist` ta pidkhody` do diagnosty`ky”], *Investitsii: praktyka ta dosvid*, No. 2, pp. 114–117.

7. Сухова Л. Ф. Фінансовий потенціал підприємства: поняття, сутність, методи вимірювання / Л. Ф. Сухова // Фінансова аналітика: проблеми та рішення. – 2016. – № 12. – С. 2–11.

Sukhova, L.F. (2016), “Corporate financial capabilities: the concept, substance, and measurement methods” [“Fy`nansoviy`y potenciy`al predpry`yaty`ya : ponyaty`e, sushhnost`, metodi y`zmereny`ya”], *Financial analytics: Science and Experience*, No. 12, pp. 2–11.

8. Костирко А. Г. Формування і використання фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економ. діяльності) / А. Г. Костирко. – Миколаїв : МНАУ, 2015. – 28 с.

Kostyrko, A.G. (2015), *Formation and realization of agrarian enterprises` financial capacity: Author's thesis [Formuvannya i vy`kory`stannya finansovogo potencialu sil`s`kogospodars`ky`x pidpry`emstv: avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk]*, Mykolayiv, 28 p.

9. Маслак О. І. Особливості оцінювання фінансового потенціалу промислового підприємства / О. І. Маслак // Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського. – 2012. – Вип. 6 (77). – С. 124–129.

Maslak, O.I. (2012), “Features of evaluation of financial potential of industrial enterprises” [“Osobly`vosti ocinyuvannya finansovogo potencialu promy`slovogo pidpry`emstva”], *Kremenchuk Mykhailo Ostrohradskiyi National University*, Iss. 6(77), pp. 124–129.

10. Курінна О. В. Теоретичні аспекти управління фінансовим потенціалом підприємств / О. В. Курінна // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Економіка. – 2014. – Вип. 1. – С. 161–171.

Kurinna, O.V. (2014), “Theoretical aspects of management enterprises financial capacity” [“Teorety`chni aspekty` upravlinnya finansovym potencialom pidpry`emstv”], *Scientific Journal of the Academy of municipal management. Series: Economy*, Iss. 1, pp. 161–171.

11. Назарова Т. Ю. Управління фінансовим потенціалом промислових підприємств на засадах синергетичного підходу : автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економ. діяльності) / Т. Ю. Назарова. – Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». – Харків, 2016. – 21 с.

Nazarova, T.Y. (2016), *Financial potential of industrial enterprises on the basis of synergetic approach: Author's thesis [Upravlinnya finansovym potencialom promy`slovy`kh pidpry`emstv na zasadax sy`nergety`chnogo pidkhodu: avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk]*, Kharkiv, 21 p.

12. Боронос В. Г. Фінансовий потенціал території у державній фінансовій політиці: методологія і практика управління : дис. ... д-ра екон. наук, спец. : 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Боронос В. Г. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 449 с.

Boronos, V.H. (2012), *Financial potential of the territory in the state financial policy: methodology and practice of management: dissertation [Finansovyj potencialnyy terytoriyi u derzhavnyj finansovij polityci: metodologiya i praktyka upravlinnya: dis. ... d-ra ekon. nauk]*, Sumy, 449 p.

Горошанська Олена Олександрівна, канд. екон. наук, доц., кафедра фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: artvladlit3010@gmail.com.

Горошанская Елена Александровна, канд. экон. наук, доц., кафедра финансов, анализа и страхования, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: artvladlit3010@gmail.com.

Goroshanskaya Elena, Candidate of Economics, Associate professor, Department of Finance, Analysis and Insurance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-43; e-mail: artvladlit3010@gmail.com.

Маккі Лейла Мохамадівна, асп., кафедра фінансів, аналізу та страхування, Харківський державний університет харчування та торгівлі. Адреса: вул. Клочківська, 333, м. Харків, Україна, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: leylamak44@gmail.com.

Макки Лейла Мохаматовна, асп., кафедра финансов, анализа и страхования, Харьковский государственный университет питания и торговли. Адрес: ул. Клочковская, 333, г. Харьков, Украина, 61051. Тел.: (057)349-45-07; e-mail: leylamak44@gmail.com.

Makki Leyla, Postgraduate Student, Department of Finance, Analysis and Insurance, Kharkiv State University of Food Technology and Trade. Address: Klochkivska str., 333, Kharkiv, Ukraine, 61051. Tel.: (057)349-45-43; e-mail: leylamak44@gmail.com.
DOI: 10.5281/zenodo.1303791

УДК 657.37

FOREIGN-ECONOMIC ACTIVITY OF AN ENTERPRISE AS AN OBJECT OF ACCOUNTING MODELING

A. Krutova

It is proved that the European integration course of our state and shifting the vector of public attention from mainly economic aspects of economic activity to the achievement of the main goals of the millennium require activation of foreign economic activity of enterprises for ensuring their sustainable development. It is

© Крутова А.С., 2018